

Journal of Urban Planning & Urban Design

journal homepage: <https://www.upud.ir>

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Analysis of indicators of good urban governance in Bostan Abad city

Hadi Eskandari Einodin^{۱*} , Hoseein Nouhi^۲

^۱. PhD in Geography and Urban Planning, expert in rural and urban plans.

^۲. Master's degree, Architecture, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Saveh, Iran.

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>History Article: Received: ۲۰ April ۲۰۲۰</p> <p>Revised: ۲۰ April ۲۰۲۰</p> <p>Accepted: ۲۶ May ۲۰۲۰</p> <p>Keywords: Good governance, participation, public services, Bostan Abad city.</p>	<p>Good urban governance is a multi-faceted process between official city administration actors on the one hand and civil society activists as informal actors, whose multifaceted interactions can lead to the compatibility of various interests among actors. The purpose of the present study is to analyze the indicators of public and social services, cultural and health and medical indicators of good urban governance in Bostan Abad city. This study is applied in terms of its purpose and descriptive-analytical in terms of its nature and method. Data collection was carried out through a questionnaire using ۳ indicators (public and social services, cultural and health and medical indicators) and ۱۰ items based on the responses of residents in Bostan Abad city and with a sample size of ۲۹۰ people. To analyze the data, one-sample T-tests and Pearson correlation tests were used in the SPSS software environment. According to the research findings, the participation of non-governmental organizations with an average of (۳,۸۰) has the greatest impact on good urban governance. Also, lack of attention to public and social services will always be greater in cities with poor management and profit-seeking. According to research conducted and based on the opinions of residents in Bostan Abad city, among the factors affecting good urban governance are the provision of public and social services to citizens by the urban management and the regular collection of fees to implement urban development plans by the urban management system.</p> <p>Highlight: Factors affecting good urban governance include the provision of public and social services to citizens by the urban management system and the regular collection of fees to implement urban development plans by the urban management system.</p>

Cite this article:

Eskandari Einodin, Hadi, Nouhi, Hossein (۱۴۰۴). Analysis of indicators of good urban governance in Bostan Abad city, Urban Planning and Design Journal.

© The Author(s)

* Corresponding Author: Hadi Eskandari Einodin

Email: V\hadi.eskandari@gmail.com

نشریه برنامه‌ریزی و طراحی شهری

<https://www.upud.ir>

مقاله علمی

تحلیل شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در شهر بستان آباد

هادی اسکندری عین‌الدین^{۱*}، حسین نوحی^۲

۱. دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، کارشناس طرح‌های روستایی و شهری.
۲. کارشناسی ارشد، معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، ساوه، ایران.

مشخصات مقاله	چکیده
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۳۱	حکمروایی خوب شهری فرآیندی است چند جانبه میان کنشگران رسمی اداره شهر از یک طرف و نیز فعالان عرصه مدنی به عنوان کنشگران غیر رسمی که تعاملات چند وجهی آنها می‌تواند به سازگاری منافع گوناگون در بین کنشگران منجر شود. هدف از پژوهش حاضر تحلیل شاخص‌های خدمات عمومی و اجتماعی، شاخص فرهنگی و بهداشتی و درمانی حکمروایی خوب شهری در شهر بستان آباد است. این پژوهش از حیث هدف کاربردی و از حیث ماهیت و روش توصیفی-تحلیلی می‌باشد. گردآوری داده‌ها از طریق پرسش نامه با استفاده از ۳ شاخص (خدمات عمومی و اجتماعی، شاخص فرهنگی و بهداشتی و درمانی) و ۱۵ گویه بر مبنای پاسخ‌های ساکنان در شهر بستان آباد و با حجم نمونه ۲۹۰ نفر انجام شد. جهت تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری T-تک نمونه ای و آزمون همبستگی پیرسون در محیط نرم افزار SPSS استفاده شده است. براساس یافته‌های پژوهش، مشارکت سازمان‌های غیر دولتی با میانگین (۳/۸۰) بیشترین تأثیر را در حکمروایی خوب شهری دارد. همچنین عدم توجه به خدمات عمومی و اجتماعی همواره در شهرهایی که مدیریت ضعیف و سودجویی را دارند بیشتر خواهد بود، با توجه به پژوهش صورت گرفته و براساس نظرات ساکنان در شهر بستان آباد از جمله عوامل اثر گذار بر حکمروایی خوب شهری، ارائه خدمات عمومی و اجتماعی به شهروندان توسط مدیریت شهری و اخذ عوارض به طور منظم جهت تحقق طرح‌های توسعه شهری توسط سیستم مدیریت شهری است.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۲/۰۵	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۵	
واژگان کلیدی: حکمروایی خوب، مشارکت، خدمات عمومی، شهر بستان آباد.	

ارجاع به این مقاله: اسکندری عین‌الدین، هادی، نوحی، حسین (۱۴۰۴). تحلیل شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در شهر بستان آباد، نشریه برنامه‌ریزی و طراحی شهری، (۱۱)، ۱-۱۹.

© نویسندگان

* نویسنده مسئول: هادی اسکندری عین‌الدین
پست الکترونیک: hadi.eskandari@gmail.com

طرح‌های توسعه شهری ابزار اصلی برنامه‌ریزی شهری در ایران می‌باشند، که به وسیله قوانین و مقررات چگونگی استفاده از املاک، اراضی و ساختمان‌ها را در محدوده شهرها مشخص می‌کنند (طهماسبی، ۱۳۸۸: ۲۰). شهر موجودی است زنده، پویا و متحول در چرخه زمان و بر بستر مکان، که از اجزاء فیزیکی، انسانی و روابط پیچیده میان آنها و از تبلور نقش و اندیشه والای انسان تشکیل شده است (مشهدی زاده دهقانی، ۱۳۸۷: ۶۱۶). به گونه‌ای که شهرها متولد می‌شوند، رشد می‌کنند و کمیتشان افزایش می‌یابد، بزرگ شده و تغییر نقش می‌دهند. به دنبال تحول در محیط جغرافیایی، نوع نگرش و تفکر انسان، وقوع انقلاب صنعتی و نهایتاً بهبود شرایط زندگی، شهرها در کانون توجه قرار گرفتند (پورافکاری و همکاران، ۱۳۸۰: ۲). در این ارتباط، در قرن حاضر یک فرآیند شهرنشینی سریع در مقیاس جهانی در حال وقوع می‌باشد به گونه‌ای که هر هفته یک میلیون نفر در سراسر جهان از روستاها توسط فرصت‌های شغلی و اقتصادی به مناطق شهری رانده می‌شوند (Mortensen and Jonsbakrohd, ۲۰۱۲: ۴). از شروع تهیه طرح‌های توسعه شهری در ایران حدود ۵ دهه میگذرد؛ اما با وجود کسب تجارب فراوان تهیه‌کنندگان و مجریان امور شهری، در عمل طرح‌های شهری نتوانستند در مسیر توسعه برنامه ریزی شده شهرها به رغم برخی جنبه‌های مثبت موفق باشند (پور احمد و همکاران، ۱۳۸۵: ۱۶۷). طرح‌های توسعه شهری در ایران و نیز در سایر نقاط جهان دارای کارکرد مناسب و مورد انتظار برنامه ریزان، مدیران شهری و مردم نبوده است و غالباً درصد بسیار کمی از پیشنهادها کاربری اراضی آنها تحقق می‌یابد (عزیزی و شهاب، ۱۳۹۲: ۱). به طور کلی می‌توان چنین عنوان نمود که از همان آغاز تاکنون، روش تهیه طرح‌های جامع شهری در حین اجرا مورد نقد و بررسی کارشناسان و مجریان بوده و عده‌ای همواره اعتقاد دارند، که طرح‌های تهیه شده در ایران از کارایی لازم برخوردار نیستند. عدم هماهنگی میان بخشی، سیستم یک طرفه تصمیم‌گیری، قطع شدن رابطه بین تهیه‌کننده و اجراکننده طرح، است. عدم شناخت کافی از مناطق و محورهای توسعه به همراه فرضیاتی که متکی به شناخت کامل از محدوده مورد مطالعه نبوده باعث شده که ارزش‌های عملی و اجرایی طرح‌های جامع به مقدار زیادی کاهش یابند (حسین زاده دلیر و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۳).

امروزه در قرن ۲۱ راهبرد شهر هوشمند در سراسر جهان در حال گسترش می‌باشد و بر روی استراتژی‌های شهری در شهرهای کوچک و بزرگ تاثیر گذاشته است (۱-۳: ۲۰۱۴, Dameri and Resenthal). به شیوه‌ای که در شش مشخصه اصلی اقتصاد هوشمند، شهروند هوشمند، حکمروایی هوشمند، پویایی هوشمند، محیط هوشمند و زندگی هوشمند به منظور رسیدن به شهروندانی مستقل و آگاه جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است (برادران، ۱۳۹۴: ۲۷). بنابراین شهر هوشمند به عنوان راهبردی برای مقابله با آسیب‌های احتمالی آینده نظیر گرمایش زمین، فقدان مدیریت کارآمد، رشد بی‌رویه شهرنشینی و کمبود منابع مورد تعریف قرار گرفت. تجارب ارزنده کشورهای نظیر ایالات متحده آمریکا، سوئد، ایتالیا، اسپانیا و هنگ‌کنگ و ... می‌تواند به عنوان نمونه‌هایی در این زمینه مورد توجه برنامه‌ریزان شهری قرار گیرد (ازهاریان فر و نوری کرمانی، ۱۳۹۳: ۱). حکمروایی خوب شهری فرآیندی است چند جانبه میان کنشگران رسمی اداره شهر از یک طرف و نیز فعالان عرصه مدنی به عنوان کنشگران غیر رسمی که تعاملات چند وجهی آنها می‌تواند به سازگاری منافع گوناگون در بین کنشگران منجر شود. آنچه در این مفهوم پیاداست همانا وارد شدن جامعه مدنی و نیز بخش خصوصی به فرایند برنامه ریزی و اداره امور (شهری) است. این در حالی است که حکومت، مجموعه از نهادهای رسمی و حقوقی با قدرت قانونی است (برک پور، ۱۳۸۶: ۴۹۵-۴۹۶). حکمرانی شهری بر پایه حقوق شهروندی تاکید می‌کند که هیچ مرد، زن یا کودکی را نمی‌توان از دسترسی به ضرورت‌های زندگی شهری، شامل پناهگاه مناسب، امنیت مسکن، آب سالم، بهداشت، محیط پاکیزه، سلامتی، آموزش و تغذیه، اشتغال و امنیت عمومی و تحرک باز داشت و زمینه رشد و شکوفایی استعدادها افراد جامعه و بهره‌گیری بهینه از منابع را برای نیل به رفاه، پیشرفت، نظم، امنیت و سلامتی فردی و اجتماعی فراهم می‌کند. موضوع اصلی حرکت در جهت حکمرانی خوب شهری، رسیدن به شهر برون‌گرا خواهد بود. در شهر برون‌گرا هر فرد بدون توجه به ثروت، جنسیت، نژاد و سن، شایسته مشارکت سازنده و مثبت در فرصت‌های موجود در شهر است (شکوهی و همکاران، ۱۳۹۳: ۸).

با این اوصاف حکمروایی خوب شهری یعنی اثرگذاری همه ارکان اثرگذار شهری بر مدیریت شهر، با تمام ساز و کارهایی که به سوی تعالی شهر و شهروندان حرکت کنند، نه اینکه عرصه‌های عمومی و خصوصی کنار گذاشته شوند و فقط عرصه دولتی اختیار دار آن دو باشد و همچنین است که از طریق جلب مشارکت و همیاری تمام نیروهای عملکردی و تمام سطوح جغرافیایی و جایگزینی همگرایی به جای تفرق و واگرایی، بتواند زمینه توسعه پایدار و انسان محور منطقه کلانشهری و سازمان فضایی کالبدی کارآمد در این چارچوب را فراهم کند. حکمروایی شهری، پیش شرطی برای توسعه پایدار است. چرا که عدم تمرکز، مدیریت منابع محدود، مشارکت همگانی، شراکت بین شهر، دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی، ابزارهای اصلی نبرد شهرها برای پاسخگویی به نیازهای اجتماعی و پایداری توسعه هستند؛ و اینها همگی مستلزم استقرار مدل حکمروایی خوب شهری است (زیاری و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۳۰).

در پژوهش حاضر با انتخاب شهر بستان آباد به عنوان مطالعه موردی به طرح موضوع حکمروایی خوب شهری و تحقق آن پرداخته شده است. عدم توجه به شاخص‌های حکمروایی خوب شهری باعث ایجاد مشکلات اساسی در تحقق طرح‌های توسعه شهری میشود که از مهمترین آنها می‌توان به عدم توجه به ابعاد فرهنگی، اجتماعی، خدماتی، بهداشتی و کالبدی طرح‌های توسعه شهری اشاره کرد. بنابراین هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر شاخص‌های خدمات عمومی - اجتماعی، فرهنگی و بهداشتی و درمانی حکمروایی خوب شهری و تحقق آن در ظرف مکانی شهر بستان آباد می‌باشد.

دریافت مفهوم فضا در جغرافیا مستلزم پرداختن به مفهوم مکان است. مکان در کانون علم جغرافیا قرار دارد. به رغم افتراق معنایی مکان و فضا، جغرافیدانان اغلب از آن برای درک مفهوم فضا بهره میگیرند (Cressweii, Royal Holloway, ۲۰۰۹: ۱۶۹). فضا و مکان دواژه‌های هستند که اغلب در کنار هم یا در تعامل با هم به کار می‌روند. جان اکنیو بر این اعتقاد است که فضا در ساده‌ترین بیان، به جایی اشاره دارد که توسط یک مکان اشغال شده است، در واقع فضا به آدرس، و مکان به زندگی در آن آدرس مربوط می‌شود. در حالی که فضا مفهومی عام است. مکان مفهومی برخوردار از هویت و قابل زیست است (Agnew, ۲۰۰۵: ۸۲). مکان‌ها، مرکز عمل آگاهانه و ارادی انسان‌ها و نشانگر استقرار جغرافیایی (موقعیت مطلق و نسبی) عناصر یک نظام فضایی هستند که به سبب تمرکز ارزش‌ها، دیدگاه‌ها، هدف‌ها و تجربیات مختلف در آن‌ها، از هویت منحصر به فرد برخوردارند. هویت مکانی (که مورد توجه جغرافی‌دانان فرهنگی نیز هست) حاصل جریان روزمره زندگی (کنش اجتماعی در مکان) است، که از درهم تنیدگی عوامل طبیعی و نمود ظاهری آن‌ها، کارکردها و فعالیت‌های انسانی مشاهده‌پذیر، مفاهیم و نمادها موجودیت پیدا می‌کنند. از این رو مکان‌ها گرایش به احراز ویژگی‌های خاص محلی و تخصصی شدن تکنولوژیک و نهادی (پذیرفتن انواع نقش‌های سازمانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) دارند (شکویی، ۱۳۷۵: ۲۷۹-۲۷۵). دورن مسی، مکان‌ها را تولید فعالیت‌های انسانی می‌داند و آن‌ها را به عنوان شبکه‌ای از روابط اجتماعی تعریف می‌کند. از دیدگاه وی، مکان‌ها از خصلتی پویا برخوردار بوده و شکل‌یابی، تغییر و بازساخت آن‌ها مبتنی بر تمایلات، افکار و فعالیت‌های مردم در یک روند زمانی است و مسیر فهم مکان‌ها را از طریق بررسی ارتباطات آن‌ها امکان‌پذیر می‌داند و بر اهمیت به کارگیری جغرافیای انسانی در این زمینه تأکید می‌کند (Flint, ۲۰۰۵: ۲۶). رونالد جانستون سه عامل محیط طبیعی، محیط انسان ساخت و مردم را در شناخت مکان ضروری می‌داند. در شناخت و تحلیل وضعیت اجتماعی، کیفیت زندگی، چگونگی سازمان‌یابی اجتماعی، اقتصادی و سیاسی بر نقش سه عامل مذکور تأکید می‌کند (شکویی، ۱۳۷۵: ۲۸۶). فضا مجموعه‌ای از انسان‌ها و فعالیت‌ها و محیط طبیعی و محیط مصنوع می‌باشد. به بیان دیگر فضا محدود به ابعاد فیزیکی نشده و آنچه را که در خود داشته است اعم از فیزیکی و غیر فیزیکی و یا ایستا و پویا را شامل شده و دارای بعد زمان است. فضای جغرافیایی فضایی است که به وسیله‌ی انسان‌ها در ارتباط با نظام‌های فکری و بر اساس نیازهای آن‌ها به شدت ادراک می‌شود. یا فضای جغرافیایی مشتمل است بر فضای قابل سکونت جایی که شرایط طبیعی سازمان‌بندی زندگی اجتماعی را میسر می‌سازد، فضایی است عینی که مجموعه روابط و مناسبات متحول می‌گردد. این روابط در چارچوب معینی یعنی در سطح زمین استقرار می‌یابد (آسایش، ۱۳۷۵: ۱۴۵). از نقطه نظر جغرافیا، فضا جایی است که پدیده‌ها باهم کنش متقابل دارند و فعالیت‌های انسان در آن شکل می‌گیرد. در واقع فضا مجموعه‌ای از کالبد و محتوای، هنگامی که صفت یا پسوندی به فضا نسبت داده می‌شود آن کالبد و محتوا حوزه و هویت فضا را مشخص می‌کند (کلانتری، ۱۳۸۸: ۳۱).

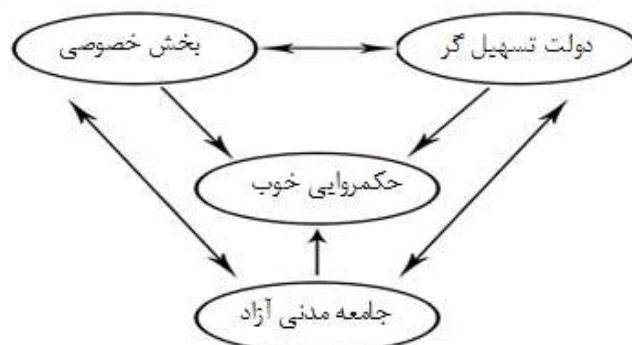
شهر

شهر و شهرنشینی روند اجتماعی برجسته‌ای است که بیشتر موجب دگرگونی در روابط متقابل انسان با محیط و انسانهای دیگر شده است. در حقیقت تغییر در واکنش‌های انسانها نسبت به هم و نسبت به محیط به تحول اجتماعی و دگرگونی فضایی امکان داده که نمود عینی آن به صورت یک پدیده نو که اصطلاحاً «شهر» نامیده می‌شود، نمایان گردیده است. ویژگی‌های شهر در دوره‌های مختلف تاریخی و مناطق مختلف، یکسان نبوده و مفهوم آن در هر دوره و متناسب با هر سرزمینی در مسیر تاریخ، تفاوت‌هایی را نشان می‌دهد. اختصاص واژه‌هایی مانند، هگمتانه (محل جمع شدن)، پولیس، پاسارگاد (اردوگاه پارسیان)، کهنه‌دژ، شارستان، شهر، قصبه و امثال اینها به اجتماعات بزرگ انسانی و چه پدیده‌های نو ظهور اجتماعی، خارج از مفهوم جوامع اولیه و به اصطلاح روستا نمونه‌ای از این تفاوتها در نگرش به مفهوم شهر می‌باشد (نظریان، ۱۳۹۳: ۳۷).

حکمروایی خوب شهری

حکمروایی شهری فرآیندی است چند جانبه میان کنشگران رسمی اداره شهر از یک طرف و نیز فعالان عرصه مدنی به عنوان کنشگران غیر رسمی که تعاملات چند وجهی آنها می‌تواند به سازگاری منافع گوناگون در بین کنشگران منجر شود. آنچه در این مفهوم پیداست همانا وارد شدن جامعه مدنی و نیز بخش خصوصی به فرایند برنامه ریزی و اداره امور (شهری) است. این در حالی است که حکومت، مجموعه از نهادهای رسمی و حقوقی با قدرت قانونی است (برک پور، ۱۳۸۶: ۴۹۵-۴۹۶). حکمرانی شهری خوب بر پایه حقوق شهروندی تأکید می‌کند که هیچ مرد، زن یا کودکی را نمی‌توان از دسترسی به ضرورت‌های زندگی شهری، شامل پناهگاه مناسب، امنیت مسکن، آب سالم، بهداشت، محیط پاکیزه، سلامتی، آموزش و تغذیه، اشتغال و امنیت عمومی و تحرک باز داشت و زمینه رشد و شکوفایی استعداد‌های افراد جامعه و بهره‌گیری بهینه از منابع را برای نیل به رفاه، پیشرفت، نظم، امنیت و سلامتی فردی و اجتماعی فراهم می‌کند. موضوع اصلی حرکت در جهت حکمرانی خوب شهری، رسیدن به شهر برون‌گرا خواهد بود. در شهر برون‌گرا هر فرد بدون توجه به ثروت، جنسیت، نژاد و سن، شایسته مشارکت سازنده و مثبت در فرصت‌های موجود در شهر است (شکوهی و دیگران، ۱۳۹۳: ۸). با این اوصاف حکمروایی شهری یعنی اثرگذاری همه ارکان اثرگذار شهری بر مدیریت شهر، با تمام ساز و کارهایی که به سوی تعالی شهر و شهروندان حرکت کنند، نه اینکه عرصه‌های عمومی و

خصوصی کنار گذاشته شوند و فقط عرصه دولتی اختیار دار آن دو باشد و همچنین است که از طریق جلب مشارکت و همیاری تمام نیروهای عملکرده و تمام سطوح جغرافیایی و جایگزینی همگرایی به جای تفرق و واگرایی، بتواند زمینه توسعه پایدار و انسان محور منطقه کلانشهری و سازمان فضایی کالبدی کارآمد در این چارچوب را فراهم کند. حکمروایی شهری، پیش شرطی برای توسعه پایدار است. چرا که عدم تمرکز، مدیریت منابع محدود، مشارکت همگانی، شراکت بین شهر، دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی، ابزارهای اصلی نبرد شهرها برای پاسخگویی به نیازهای اجتماعی و پایداری توسعه هستند: و اینها همگی مستلزم استقرار مدل حکمروایی شهری است (کاظمیان، ۱۳۸۳: ۱۳). حکمروایی در بسترهای مختلف به کار برده می شود که حکمروایی یکپارچه، حکمروایی بین المللی، حکمروایی ملی و حکمروایی محلی (شهری) از آن جمله اند و در عین حال بر همیاری دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی استوار است (اکبری، ۱۳۸۵: ۱۵۰). این مفهوم بر این اصلی بنیادین استوار است که دولتها به جای آنکه به تنهایی مسئولیت کامل اداره جامعه را در تمام سطوح آن بر عهده گیرند، باید در کنار شهروندان، بخش خصوصی و مردمی به عنوان یکی از نهادها یا عوامل مسئول اداره جامعه محسوب شوند. با این تعبیر، حکومت نقش تسهیل کننده و زمینه ساز توسعه جامعه را در سطوح ملی، محلی و شهری ایفا می کند. با ورود شهروندان و به مفهوم سازمان یافته تر آن، جامعه مدنی، به عرصه تصمیم گیری و سیاست گذاری، جریان اداره کشور از یک نظام اقتدارگرا و آمرانه به فرآیند مردم سالار و مشارکتی تبدیل خواهد شد (رهنمایی و کشاورز، ۲: ۱۳۸۹).

شکل ۱: الزامات حکمروایی خوب شهری (قدمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸).

در ادبیات مربوط به شاخص های خدمات عمومی و اجتماعی، فرهنگی، بهداشتی و درمانی حکمروایی خوب شهری و تحقق آن تحقیقات مستقل و اختصاصی بسیار اندک است. در اینجا به چند مورد از مطالعات مهمی که به موضوع مورد مطالعه ما مربوط است، اشاره می شود: زرلنگا^۱ در سال ۲۰۱۵ در مقاله ای با عنوان "شهر هوشمند یا شهروندان هوشمند؟ با تاکید بر شهر بارسلونا" به بررسی دو دیدگاه پایین به بالا و بالا به پایین از انتشار فناوری و تاثیرات آنها بر شهر بارسلونا پرداخته و یافته های خود را این گونه بیان می کند، اگر چه تعریف منحصر به فردی از شهر هوشمند ارائه نشده است ولی به طور کلی منظور از هوشمندی سیاست های شهری عبارت است از، طرح های دولتی محلی با بهره گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات که در جهت افزایش کیفیت زندگی ساکنان و در راستای توسعه پایدار می باشد. تا امروز شهر هوشمند به فرآیندهای بالا به پایین از انتشار فناوری محسوب می شده است در حالی که نتایج نشان می دهد که دو دیدگاه بالا به پایین و پایین به بالا مکمل هم محسوب می شوند و ترکیب آنها می تواند همکاری ذینفعان مختلف شهرها را تقویت کند و همچنین می تواند تاثیرات افزایشی در مورد ظرفیت نوآوری شهرها داشته باشد.

باب و راثو^۲ (۲۰۱۶) در پژوهشی که انجام داده اند با عنوان (نقض قوانین ساخت و ساز و قوانین کنترل توسعه مطالعه موردی: مهاراشر(هند)) به این نکته اشاره میکنند، نقض قوانین ساخت و ساز باعث توسعه بی قاعده و درهم ریخته شهری میشود. در پژوهش مذکور اشاره شده است که استفاده از اطلاعات سه بعدی و روش های جدید باعث کاهش نقض قوانین ساخت و ساز خواهد شد.

لو و همکارانش^۳ (۲۰۱۸) در پژوهش با عنوان حکمروایی قدرتمند شهری از طریق سیستم اطلاعات جغرافیایی و پیمایشی با استفاده از ارزیابی از طریق نقشه گوگل و سرویس های هماهنگ کننده، به این نتیجه رسیده اند که ابعاد ارزیابی حکمروایی شهری عبارتند از: مشارکت، پاسخگویی، کارایی، شفافیت، عدالت، حاکمیت، و قانون مداری، نتایج نشان میدهد که از مجموع ۷ عامل درونی و بیرونی تأثیرگذار بر مدیریت یکپارچه شهری کالن-شهر تهران، جهت موفقیت در یکپارچگی کالن شهر تهران راهبردهای بازنگری را به اجرا درآورد بدین صورت که نقاط ضعف درونی مدیریت یکپارچه در کالنشهر تهران را کاهش داده و نهایت بهره گیری را از فرصتهای بیرونی به عمل آورد.

بیسواس^۴ (۲۰۲۰) به مطالعه و تحلیل کیفی ۲۲ نمونه چارچوب یکپارچه حکمرانی خوب به همراه ۱۳ معیار اصلی و ۷۴ زیر معیار ارائه شد. این معیارها عبارتند از: چشم انداز و برنامه ریزی، مشروعیت و بروکراسی، ظرفیت مدنی، تحویل خدمات، اقتصاد کارآمد، ارتباطات و امنیت.

^۱ Zerlengha

^۲ Bab and Rao

^۳ Lov at all

^۴ Bisvas

بصیرت و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی تحت عنوان چالش‌های حکمروایی شهری به این موارد اشاره کرده‌اند که، چالش‌هایی که بر سر راه حکمروایی وجود دارد را می‌توان با عنوان چالش‌های نهادی و چالش‌های اجتماعی مورد بررسی قرار داد. در مورد چالش‌های نهادی می‌توان از نوپا بودن سوابق مردم سالاری در کشورهای در حال توسعه، نابرابری میان مرکز و پیرامون در شهرها، عدم تعادل در سرانه درآمدی شهرداری‌های کلانشهرها، نقش محدود تشکل‌های غیردولتی در اداره شهرها، تداوم تمرکزگرایی شدید اداره سرزمین علیرغم تأکیدات برنامه‌ای و قانونی موجود.

کازمیان و همکاران (۱۳۹۸) تعارضات سیاسی- عملکردی، معضلات قانونی، نفوذهای غیررسمی، روابط ناصحیح مالی و عملکردی و برون سپاری‌های بی‌فایده چالش‌های نهادی دیگری بر سر راه حکمروایی هستند. در ارتباط با چالش‌های اجتماعی می‌توان به سیاست ورزی منفی، تعدد سلاقی، نگاه بدبینانه و منفعت طلبی شخصی، عدم تحقق مشارکت جمعی و عدم شایسته سالاری اشاره نمود. فرانک سیف الدینی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان تاثیر اقتصاد رانتي بر فضای شهری مطالعه موردی: منطقه ۱ تا ۵ تهران، به این نتیجه رسیده‌اند که فضای کلان شهر تهران به کالایی برای اهداف اقتصاد رانتي و سوداگرانه تبدیل شده است که توسعه نامتوازن و بی‌قاعده شهری را نیز به دنبال داشته است.

قلندریان و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان فرا مطالعه پژوهش‌های علمی در حوزه حکمروایی شهری در ایران پرداخته‌اند. بر این اساس پژوهش حاضر با بهره‌گیری از رویکرد فرامطالعه، به بازخوانی مطالعات علمی حوزه حکمروایی شهری پرداخته است. در این پژوهش سعی شده است علاوه بر تلفیق نتایج پژوهش‌های قبلی، تأمل و تعمقی بر فرآیندهای آنها نیز صورت گیرد. لذا ابتدا به توصیف مشخصات عمومی و ساختاری پژوهش‌های پیشین پرداخته و در ادامه چارچوب نظری و محتوایی حکمروایی شهری منطبق با الگوی پیشنهادی ساندوسکی و باروسو پیشنهاد می‌گردد.

در رابطه با حکمروایی شهری در کشورها و شهرهای مختلف دنیا و کشور ایران پژوهش‌هایی صورت گرفته است، که هر یک با محور قرار دادن یکی از ابعاد اجتماعی، کالبدی، فرهنگی، بهداشتی و مدیریتی سعی کرده‌اند در یک جهت پژوهش خود را پیش ببرند. به کار بردن یک دیدگاه ترکیبی در انجام پژوهش می‌تواند اعتبار یک کار علمی را چند برابر افزایش دهد بنابراین ما در این پژوهش سعی کرده‌ایم یک دیدگاه کل‌گرایانه به مسئله تحقیق و حکمروایی خوب شهری و تحقق آن در محدوده مورد مطالعه داشته باشیم. با توجه به اینکه بیشتر عدم تحقق در حکمروایی خوب شهری در کشورهای کمتر توسعه یافته یا جهان سوم (مثل کشور ایران) اتفاق می‌افتد، ولی مطالعات اندکی در این کشورها صورت می‌گیرد. بنابراین انجام مطالعاتی در راستای بررسی شاخص‌های موثر حکمروایی خوب شهری و تحقق آن امری اجتناب ناپذیر است.

۳- روش پژوهش

پژوهش حاضر از حیث هدف کاربردی و از حیث ماهیت و روش توصیفی - تحلیلی است. اطلاعات مورد نیاز در این پژوهش به روش اسنادی و کتابخانه‌ای و پرسش‌نامه‌ای (محقق ساخته) گردآوری شده است که عبارتند از:

۱- اطلاعات اخذ شده با استفاده از تکمیل پرسش‌نامه توسط شهروندان .
با توجه به فراوانی جمعیت شهر بستان آباد و با استفاده از فرمول کوکران ۲۹۰ نفر از ساکنان به عنوان جامعه نمونه پژوهش در توزیع پرسشنامه مورد مراجعه قرار گرفته شده‌اند. جهت تحلیل داده‌ها، از آزمون‌های آماری T تک نمونه‌ای و آزمون همبستگی پیرسون در محیط نرم افزار SPSS استفاده شده است .

بر اساس پرسشنامه و تعداد گویه‌ها میزان آلفای کرونباخ برای متغیرهای مورد بررسی ۰/۷۴۰ می‌باشد که نشان دهنده پایایی متغیرهای مورد بررسی می‌باشد.

جدول ۲: میزان آلفای کرونباخ متغیرها

تعداد گویه	میزان آلفای کرونباخ
۱۵	۰/۷۴۰

جدول ۳: عوامل و متغیرهای مورد بررسی پژوهش

متغیرها	عوامل	مولفه اصلی
ارائه خدمات عمومی، نظارت بر اصناف زیرمجموعه، برنامه های زیباسازی و طراحی شهری، روند صدور پروانه ساختمانی، اخذ عوارض نوسازی، اخذ مالیات توسط مدیریت شهری، نظافت و پاکیزگی معابر با روش جدید علمی	خدمات عمومی و اجتماعی	مولفه های مورد بررسی
رضایت از دسترسی به مراکز تجاری، دسترسی به مراکز اداری، دسترسی به مکان های مذهبی، رفتارهای غیر اخلاقی در محل زندگی.	شاخص فرهنگی	
رضایت از دسترسی به ماربری های بهداشتی، رضایت از تعداد و کمیت درمانگاه ها، جمع آوری زباله ها، رضایت از پراکنش فضایی مناسب بیمارستان ها.	بهداشتی و درمانی	

برگرفته از: زیاری، قلندریان، اسکندری عین الدین، ۱۴۰۰، ۱۳۹۰، ۱۳۹۴.

آزمون T تک نمونه ای

آزمون فرض میانگین یک متغیر با یک مقدار ثابت T تک نمونه

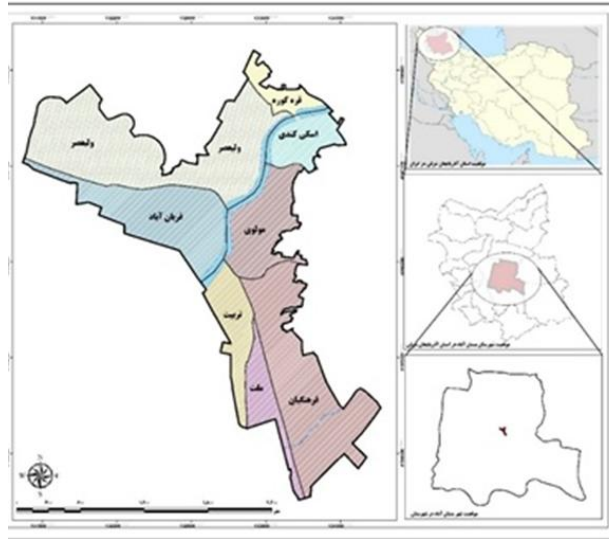
برای آزمون فرض مقایسه میانگین یک نمونه با یک مقدار مشخص از آزمون t یک نمونه ای استفاده می کنیم که از آماره آزمون t با k درجه آزادی پیروی می کنند. در استفاده از این آزمون باید توجه شود که توزیع داده ها حتما نرمال باشند یا حجم داده ها انقدر زیاد باشد که بتوانیم با استفاده از قضیه ی حد مرکزی آن را نرمال در نظر بگیریم. به عبارت دیگر فرض صفر در این آزمون و فرض مقابل می باشد. فرض هایی که برای استفاده از این آزمون وجود دارد: مشاهدات دارای توزیع نرمال با میانگین واریانس باشند. مشاهدات مستقل از هم باشند.

آزمون همبستگی Pierson

در تحلیل های آماری، ضریب همبستگی پیرسون یا ضریب همبستگی حاصل ضرب - گشتاور پیرسون میزان همبستگی خطی بین دو متغیر تصادفی را می سنجد. مقدار این ضریب بین -۱ تا ۱ تغییر می کند. ۱ = بیانگر رابطه ی مستقیم کامل بین دو متغیر است، رابطه مستقیم یا مثبت به این معناست که اگر یکی از متغیرها افزایش یا کاهش یابد، دیگری نیز افزایش یا کاهش می یابد. ۱ = - نیز وجود یک رابطه ی معکوس کامل بین دو متغیر را نشان می دهد. رابطه ی معکوس یا منفی نشان می دهد که اگر یک متغیر افزایش یابد متغیر دیگر کاهش می یابد و بالعکس. زمانی که ضریب همبستگی برابر صفر است، نشان می دهد که بین دو متغیر رابطه ی خطی وجود ندارد. این ضریب که کاربرد فراوانی در آمار دارد، توسط کارل پیرسون بر اساس ایده اولیه فرانسویس گالتون تدوین شد. برای یک جامعه آماری ضریب همبستگی جامعه به صورت زیر تعریف می شود: ضریب همبستگی پیرسون برای یک نمونه آماری با n زوج داده به صورت زیر تعریف می شود:

محدوده مورد مطالعه

از نظر تقسیمات سیاسی شهر بستان آباد به عنوان مرکز این شهرستان، در بخش مرکزی و در محدوده دهستان مهرانرود مرکزی، واقع شده است. نزدیک ترین نقطه شهری به این شهر، تیکمه داش می باشد که با بستان آباد ۲۰ کیلومتر فاصله دارد و فاصله این شهر تا مرکز استان (شهر تبریز) حدود ۴۷ کیلومتر می باشد. طبق گزارش شهرداری شهر بستان آباد مساحت محدوده این شهر برابر با ۴۷۳/۵۴ هکتار می باشد.

شکل ۲: موقعیت سیاسی شهر بستان آباد

برگرفته از: شهرداری شهر بستان آباد، ۱۴۰۴.

۴- یافته‌ها

توصیفی

یافته‌های توصیفی در این پژوهش شامل آمارهای مربوط به مشخصات پاسخ‌گویان اعم از (جنسیت، سن، میزان تحصیلات، وضعیت اشتغال) می‌باشد. براساس جدول (۴) در رابطه با متغیر جنسیت ۷۱ درصد از پاسخگویان مرد بوده‌اند. در رابطه با متغیر سن، نشان می‌دهد که بیشتر پاسخگویان مربوط به گروه سنی ۴۰-۵۰ با درصد (۳۸/۸۸) درصد بوده‌اند. براساس نتایج حاصل از پرسشنامه در رابطه با متغیر میزان تحصیلات پاسخگویان، بیشترین میزان فراوانی و درصد تحصیلات در بین پاسخگویان مربوط به دیپلم و لیسانس می‌باشد. همچنین براساس وضعیت اشتغال ۱۸۶ نفر (۶۹٪) از پرسش‌شوندگان شاغل بوده‌اند.

جدول ۴: مشخصات پاسخگویان جامعه نمونه مورد مطالعه

متغیرها	وضعیت	فراوانی
جنسیت	زن	۸۸
	مرد	۱۸۲
	کل	۲۹۰
سن	۳۰-۲۰	۱۶
	۳۰-۴۰	۸۲
	۵۰-۴۰	۱۱۵
	بالاتر از ۵۰	۷۷
	کل	۲۹۰
میزان تحصیلات	زیر دیپلم	۳۱
	دیپلم	۸۵
	فوق دیپلم	۳۴
	لیسانس	۹۳
	فوق لیسانس و بالاتر	۴۷
	کل	۲۹۰
وضعیت اشتغال	شاغل	۱۹۶
	بیکار	۳۸
	محصل	۱۱
	خانه دار	۴۵
	کل	۲۹۰

بر گرفته از: نتایج مستخرج از پرسشنامه، ۱۴۰۴.

یافته‌های استنباطی

بررسی شاخص‌های موثر حکمروایی خوب شهری و تحقق آن در شهر بستان آباد

در پژوهش حاضر در بعد حکمروایی خوب شهری سه شاخص خدمات عمومی و اجتماعی، فرهنگی و بهداشتی و درمانی انتخاب شده‌اند که در ادامه به درصد توزیع هر یک از مولفه‌های این شاخص‌ها از نظر پاسخگویان (شهروندان) پرداخته می‌شود.

شاخص خدمات عمومی و اجتماعی

وقتی سخن از مدیریت شهری میشود، می‌توان اکثریت عدم تحقق در طرح‌ها و برنامه‌ها را به ضعف در آن مرتبط دانست، عدم توجه به خدمات عمومی و اجتماعی همواره در شهرهایی که مدیریت ضعیف و سودجویی را دارند بیشتر خواهد بود، با توجه به پژوهش صورت گرفته و براساس نظرات ساکنان از جمله عوامل اثر گذار بر حکمروایی خوب شهری، ارائه خدمات عمومی به شهروندان توسط مدیریت شهری و اخذ عوارض به طور منظم جهت تحقق طرح‌های توسعه شهری توسط سیستم مدیریت شهری است.

جدول ۵: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای تأثیر شاخص خدمات عمومی و اجتماعی بر حکمروایی خوب شهری در شهر بستان آباد

عامل	متغیر مربوطه	آمار توصیفی		ارزش تست ۳-				فاصله اطمینان ۹۵٪
		میانگین	انحراف معیار	اختلاف میانگین	t مقدار	درجه آزادی	معنی داری	
خدمات عمومی و اجتماعی	ارائه خدمات عمومی	۴/۴۰	۰/۶۹۶	۱/۳۵	۳۲/۰۵	۲۸۹	۰/۰۰۰	۱/۴۳
	نظارت بر اصناف زیر مجموعه	۳/۹۲	۰/۸۸۷	۰/۹۷۰	۱۷/۹۷	۲۸۹	۰/۰۰۰	۱/۰۷
	روند صدور پروانه ساختمانی	۳/۸۲	۱/۱۱	۰/۸۲۹	۱۲/۲۳	۲۸۹	۰/۰۰۰	۰/۹۶۳
	اخذ عوارض نوسازی	۳/۹۸	۰/۷۸۷	۰/۹۸۸	۲۰/۶۲	۲۸۹	۰/۰۰۰	۱/۰۸
	نظافت و پاکیزگی معابر	۳/۸۹	۰/۸۷۰	۰/۸۹۲	۱۶/۸۴	۲۸۹	۰/۰۰۰	۰/۹۹۶
	برنامه ریسازای و طراحی شهری	۴/۳۴	۰/۹۲۳	۰/۹۰۳	۰۷/۱۶	۲۸۹	۰/۰۰۰	۱/۰۱
	نظارت بر مالیات پرداختی شهروندان	۳/۴۳	۰/۸۵۶	۱/۲۲	۲۳/۵۲	۲۸۹	۰/۰۰۰	۱/۳۲
	میانگین	۳/۹۷	-	-	-	-	-	-

برگرفته از: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴.

همبستگی بین شاخص خدمات عمومی و اجتماعی و حکمروایی خوب شهری

جهت بررسی همبستگی بین شاخص خدمات عمومی و اجتماعی و حکمروایی خوب شهری از ضریب همبستگی پیرسون مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به جدول (۶) نتایج آزمون همبستگی پیرسون در محیط نرم‌افزار SPSS بیانگر همبستگی مثبت و معنادار بین خدمات عمومی و اجتماعی و حکمروایی خوب شهری است. ضریب همبستگی (۰/۶۵۰) و میزان همبستگی (P) کمتر از ۰/۰۵ نشان دهنده این مطلب است.

جدول ۶: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین شاخص خدمات عمومی و اجتماعی و حکمروایی خوب شهری از دیدگاه شهروندان

آزمون همبستگی			
حکمروایی خوب شهری		خدمات عمومی و اجتماعی	
۱۰۳۰	۱	همبستگی پیرسون	خدمات عمومی و اجتماعی
۱۶۵۰		معنی داری	
۲۹۰	۲۹۰	تعداد	
۱	۱۰۳۰	همبستگی پیرسون	حکمروایی خوب شهری
	۱۶۵۰	معنی داری	
۲۹۰	۲۹۰	تعداد	

برگرفته از: یافته‌های محقق، ۱۴۰۴.

شاخص فرهنگی

بررسی مسائل و مشکلات شهری نیازمند بررسی همه جانبه عوامل می‌باشد، چرا که مشکلات و چالش‌های شهری را نمی‌توان تنها از یک جنبه مورد بررسی قرار داد. در این بخش از پژوهش با استفاده از تکمیل پرسشنامه توسط شهروندان عوامل موثر فرهنگی در تحقق حکمروایی خوب شهری در محیط نرم افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفته شده است. براساس نظرات شهروندان، رفتارهای غیر اخلاقی و غیرمرسوم، دسترسی به مراکز اداری از موضوعات مهم شاخص فرهنگ می‌باشد که با ۴.۲۲ بالاترین میانگین را در وضع موجود به خود اختصاص داده است.

جدول ۷: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای تأثیر شاخص فرهنگی بر حکمروایی خوب شهری در شهر بستان آباد

عامل	متغیر	آمار توصیفی		آمار تحلیلی				
		میانگین	انحراف معیار	ارزش تست -۳		فاصله اطمینان ۹۵٪		
				t مقدار	درجه آزادی	معنی داری	کران پایین	کران بالا
فرهنگی	رضایت از دسترسی به مراکز تجاری	۳/۸۹	۰/۶۰۲	۲۷/۴۹	۲۸۹	۰/۰۰۰	۰/۸۷۳	۱/۰۰
	دسترسی به مراکز اداری	۴/۲۲	۰/۸۷۰	۱۶/۸۴	۲۸۹	۰/۰۰۰	۰/۷۸۸	۰/۹۹۶
	دسترسی به مکان‌های مذهبی	۳/۳۸	۰/۸۲۴	۱۶/۰۷	۲۸۹	۰/۰۰۰	۰/۷۹۳	۱/۰۱
	رفتارهای غیر اخلاقی در محل زندگی	۳/۹۴	۰/۸۵۶	۲۳/۵۲	۲۸۹	۰/۰۰۰	۱/۱۲	۱/۳۲
	میانگین	۳/۹۸	-	-	-	-	-	-

برگرفته از: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴.

همبستگی بین شاخص فرهنگی و حکمروایی خوب شهری

جهت بررسی همبستگی بین شاخص فرهنگی و حکمروایی خوب شهری از ضریب همبستگی پیرسون مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به جدول (۸) نتایج آزمون همبستگی پیرسون در محیط نرم‌افزار SPSS بیانگر همبستگی مثبت و معنادار بین شاخص فرهنگی و حکمروایی خوب شهری است. ضریب همبستگی (۰/۶۳۵) و میزان همبستگی (P) کمتر از ۰/۵ نشان دهنده این مطلب است.

جدول ۸: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین شاخص فرهنگی و حکمروایی خوب شهری از دیدگاه شهروندان

آزمون همبستگی			
حکمروایی خوب شهری	فرهنگی		
۱۰۵۰	۱	همبستگی پیرسون	فرهنگی
۱۶۳۵		معنی داری	
۲۹۰	۲۹۰	تعداد	
۱	۱۰۵۰	همبستگی پیرسون	حکمروایی خوب شهری
	۱۶۳۵	معنی داری	
۲۹۰	۲۹۰	تعداد	

برگرفته از: یافته‌های محقق، ۱۴۰۴.

شاخص بهداشتی و درمانی

از دیدگاه شهروندان در شهر بستان آباد از جمله عوامل موثر بهداشتی و درمانی در تحقق حکمروایی خوب شهری، بحث دسترسی به کاربری های بهداشتی و جمع آوری منظم و سیستماتیک زباله ها در سطح شهر به ترتیب با میانگین ۴.۲۵ و ۳.۹۰ می باشد.

جدول ۹: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای تأثیر شاخص بهداشتی و درمانی بر حکمروایی خوب شهری در شهر بستان آباد

عامل	متغیر مربوطه	آمار توصیفی	آمار تحلیلی
شاخص بهداشتی و درمانی	دسترسى به کاربری های بهداشتی	میانگین ۴/۲۵ انحراف معیار ۰/۷۶۰	ارزش تست -۳ فاصله اطمینان ۹۵٪
	تعداد درمانگاه در محل زندگی	میانگین ۳/۷۱ انحراف معیار ۰/۸۷۵	مقدار t ۷/۲۳ اختلاف میانگین ۰/۷۵۷
	جمع آوری زباله ها	میانگین ۳/۹۰ انحراف معیار ۰/۶۲۰	درجه آزادی ۲۸۹ اختلاف میانگین ۰/۸۹۰
	پراکنش فضای بیمارستان ها	میانگین ۳/۷۵ انحراف معیار ۰/۸۲۸	مقدار t ۱۲/۷۰ اختلاف میانگین ۱/۲۵
	میانگین	۳/۹۲	-

برگرفته از: یافته‌های محقق، ۱۴۰۴.

همبستگی بین شاخص بهداشتی - درمانی و حکمروایی خوب شهری

جهت بررسی همبستگی بین شاخص بهداشتی و درمانی و حکمروایی خوب شهری از ضریب همبستگی پیرسون مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به جدول (۱۰) نتایج آزمون همبستگی پیرسون در محیط نرم افزار Spss بیانگر همبستگی مثبت و معنادار بین شاخص بهداشتی و درمانی و حکمروایی خوب شهری است. ضریب همبستگی (۰/۶۸۰) و میزان همبستگی (P) کمتر از ۰/۵ نشان دهنده این مطلب است.

جدول ۱۰: نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین شاخص بهداشتی و درمانی و حکمروایی خوب شهری از دیدگاه شهروندان

آزمون همبستگی			
حکمروایی خوب شهری		بهداشتی و درمانی	
۱۰۴۰	۱	همبستگی پیرسون	بهداشتی و درمانی
۱۶۸۰		معنی داری	
۲۹۰	۲۷۰	تعداد	
۱	۱۰۴۰	همبستگی پیرسون	حکمروایی خوب شهری
	۱۶۸۰	معنی داری	
۲۹۰	۲۹۰	تعداد	

برگرفته از: یافته‌های محقق، ۱۴۰۴.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

از نظر تقسیمات سیاسی شهر بستان آباد به عنوان مرکز این شهرستان، در بخش مرکزی و در محدوده دهستان مهرانرود مرکزی، واقع شده است. نزدیک‌ترین نقطه شهری به این شهر، تیکمه داش می‌باشد که با بستان آباد ۲۰ کیلومتر فاصله دارد و فاصله این شهر تا مرکز استان (شهر تبریز) حدود ۴۷ کیلومتر می‌باشد. طبق گزارش شهرداری شهر بستان آباد مساحت محدوده این شهر برابر با ۴۷۳/۵۴ هکتار می‌باشد. همچنین براساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، شهر بستان آباد ۲۱/۷۳۴ نفر جمعیت دارد. شهرهای امروزی، که تقریباً نیمی از جمعیت جهان در آن‌ها زندگی می‌کنند، به عنوان شبکه‌ها و سیستم‌های پیچیده‌ای در نظر گرفته شده و از اجزایی مانند: شهروندان، صنایع و کسب و کار، حمل و نقل، ارتباطات، زیرساخت‌های انرژی، خدمات شهری و دیگر زیر سیستم‌های شهری، تشکیل شده‌اند. حکمروایی هوشمند و خوب شهری که سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های انسانی و اجتماعی و زیرساخت‌های ارتباطی از جمله حمل و نقل و همچنین زیر ساخت‌های مدرن مانند ICT که باعث رشد پایدار اقتصادی و کیفیت بالای زندگی می‌شود، با مدیریت صحیح منابع طبیعی، از طریق مدیریت مشارکتی مردم در آن انجام می‌پذیرد. مسئله‌ای که پژوهش حاضر در پی آن است، مطالعه تحلیلی شاخص‌های بعد حکمروایی خوب شهری (خدمات عمومی و اجتماعی، شاخص فرهنگی و بهداشتی و درمانی) در شهر بستان آباد می‌باشد. هر یک از این شاخص‌ها به نوبه خود دارای متغیرهایی هستند. پژوهش حاضر از حیث هدف کاربردی است و برای تبیین وضع موجود و شناخت آنچه هست، از روش توصیفی-تحلیلی استفاده شد. همچنین برای پاسخ به سوال پژوهش بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای، روش میدانی و کار با نرم افزار SPSS صورت گرفت. در این پژوهش گردآوری داده‌ها به وسیله روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی صورت گرفته است؛ و نوع نگرش به پدیده‌ها و بررسی اثرات متقابل به صورت ساختاری-سیستمی انجام شد و در نهایت در تجزیه و تحلیل اطلاعات گردآوری شده از روش‌های کیفی و کمی برای آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. جامعه مورد مطالعه شهروندان شهر بستان آباد می‌باشند که با استفاده از تکنیک پرسشنامه (که روایی و پایایی آن مورد تایید بوده) مورد سوال قرار گرفته شدند تا دیدگاه آنها در مورد وضعیت موجود شاخص‌ها مورد تحلیل واقع شود. در آمار توصیفی به آمارگیری از طریق جدول توزیع فراوانی و نسبت‌های توزیع، نمایش‌های اندازه‌گیری گرایش به مرکز (میانگین) توجه داشته‌ایم. روش‌های آماری تحلیل استنباطی شامل: آزمون T تک نمونه‌ای و آزمون همبستگی پیرسون می‌باشد. به طوری که از ۲۹۰ نفر پاسخ دهنده به پرسشنامه پژوهش در این تحقیق ۷۱٪ درصد پاسخ دهندگان مرد با فراوانی ۱۸۲ نفر، و بیشترین سطح سواد مقطع دیپلم و لیسانس با ۵۹٪ می‌باشد. از مجموع کل پاسخگویان ۱۹۶ نفر، برابر با ۶۹٪ درصد شاغل بوده‌اند. اطلاعات به دست آمده از مطالعه شاخص‌های موثر در بعد حکمروایی خوب شهری بدین گونه می‌باشد؛ میزان خدمات عمومی ارائه شده در سطح شهر می‌باشد. میزان عوارض اخذ شده شهرداری جهت نوسازی و میزان مالیات پرداختی شهروندان در ازای خدمات عمومی شهر از موضوعات مهم شاخص خدمات می‌باشند که از نظر شهروندان می‌توانند نقش مهمی در تحقق طرح‌های شهری و حکمروایی خوب شهری داشته باشند. مهمترین مسئله‌ای که امروزه نبود آن در رابطه با امنیت اجتماعی احساس می‌گردد ارتباط آن با شرایط اجتماعی، فرهنگی و موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه است. از جمله عوامل موثر در تحقق حکمروایی خوب شهری و طرح‌های توسعه شهری، عملکرد نیروهای امنیتی در کاهش سرقت با میانگین ۴/۳۵، مناسب سازی فضای شهری از لحاظ روشنایی در فضاهای مرده شهری با میانگین ۳/۹۷ می‌باشد. بررسی مسائل شهری نیازمند بررسی همه جانبه عوامل می‌باشد، چرا که مشکلات و چالش‌های شهری را نمی‌توان تنها از یک جنبه مورد بررسی قرار داد. براساس نظرات شهروندان رفتارهای غیر اخلاقی و غیرمرسوم از موضوعات مهم شاخص فرهنگ می‌باشد که با ۴/۲۲ بالاترین میانگین را در وضع موجود به خود اختصاص داده است. همچنین از جمله عوامل موثر بهداشتی و درمانی در تحقق حکمروایی خوب شهری و طرح‌های توسعه شهری، بحث دسترسی به کاربری‌های بهداشتی و جمع‌آوری منظم و سیستماتیک زباله‌ها در سطح شهر به ترتیب با میانگین ۴/۲۵ و ۳/۹۰ می‌باشد.

۶- منابع

مقالات

- ۱: اسکندری عین الدین، هادی و همکاران (۱۳۹۴). تحلیل جایگاه شهرستان بستان آباد در منطقه آذربایجان شرقی، نشریه چشم انداز شهرهای آینده، جلد ۲، شماره ۳، ص ۱۱-۲۶. <https://jvfc.ir/article-۱-۱۱۹-fa.html>
- ۲: ازهریان فر، علی، شهریار و نوری کرمانی، علی (۱۳۹۳). ضرورت ایجاد شهرهای هوشمند با تاکید بر تجارب جهانی، کنفرانس ملی شهرسازی، مدیریت شهری و توسعه پایدار، تهران. <https://civilica.com/doc/۳۶۱۵۱۸>
- ۲: برک پور، ناصر (۱۳۸۶). حکمروایی خوب شهری و نظام اداره شهرها در ایران، مجموعه مقالات کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، ۴۹۱-۵۱۷. <http://ijurm.imo.org.ir/article-۱-۳۳۱۶-fa.pdf>
- ۳: برادران، محمد مهدی (۱۳۹۴). چالش های شهر هوشمند در ایران، هشتمین کنفرانس نظام اداری الکترونیکی، ۱۸ مرداد، ص ۲۷. <https://civilica.com/doc/۲۰۱۸۶۶۳>
- ۴: پورمحمدی، محمدرضا، قربانی، رسول، (۱۳۸۲). «باعد و راهبردهای پارادایم متراکم سازی فضای شهری». مدرس، دوره ۷، شماره ۲. <https://www.sid.ir/paper/۴۱۷۲۶۶/fa>
- ۵: پورافکاری، نصرالله. کلانتری، صمد و نقدی، اسدالله (۱۳۸۱). توسعه شهر نشینی و پیامدهای آن با تکیه بر ایران، فصلنامه جمعیت، شماره ۳۹ و ۴۰، ص ۲. <https://ensani.ir/file/download/article/۲۰۱۰۱۰۱۲۱۷۲۲۵۵>
- ۶: زیاری، کرامت‌الله (۱۳۸۰). توسعه پایدار و مسئولیت برنامه‌ریزان شهری در قرن بیست و یکم، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، شماره ۱۶۰، صص ۳۷۱-۳۸۵. <https://www.sid.ir/paper/۳۳۲۳۵/fa>
- ۷: زیاری، کرامت‌الله و همکاران (۱۴۰۲). مدیریت یکپارچه نواحی ساحلی با رویکرد حکمروایی خوب نمونه موردی جزیره کیش، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ش ۶۸. <https://jgs.khu.ac.ir/article-۱-۳۵۰۵-fa.html>
- ۸: سیف‌الدینی، فرانک؛ احمدپور، احمد؛ داریش، رضوان و دهاقانی‌الوار، سید علی نادر (۱۳۹۳). بسترها و چالش‌های اعمال سیاست رشد هوشمند شهری (مطالعه موردی خرم‌آباد لرستان)، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس، شماره ۱۹، صص ۵۷-۷۹. <https://www.sid.ir/paper/۱۷۵۷۴۸/fa>
- ۸: شکوهی، محمداجزا، اسکندری ثانی، محمد و محمدآبادی، جواد (۱۳۹۴). بررسی رویکرد استراتژی توسعه شهری CDS در بیرجند با تاکید بر حکمروایی خوب شهری، هفتمین کنفرانس ملی مدیریت و برنامه ریزی شهری، ۲۰ و ۲۱ آبان ماه، مشهد. <https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-۱۰۵۴۵۱۶.html>
- ۹: قربانی، رسول و نوشاد، سمیه (۱۳۸۷). راهبرد رشد هوشمند در توسعه شهری اصول و راهکارها، مجله جغرافیا و توسعه، شماره ۱۲، پاییز و زمستان، صص ۱۶۳-۱۸۰. https://gdij.usb.ac.ir/article_۱۲۴۸.html
- ۱۰: کاظمیان، علیرضا (۱۳۸۳). درآمدی بر الگوی حکمروایی شهری، جستارهای شهرسازی، شماره ۱۹ و ۲۰، تهران. <https://www.magiran.com/volume/۳۶۶۶۶>
- ۱۱: قلندریان، ایمان، سلطانی، سمانه (۱۴۰۱). فرامطالعه پژوهش‌های علمی حوزه حکمروایی شهری در ایران، فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت شهری و روستایی، شماره ۶۹، ص ۴۱-۵۳. <http://ijurm.imo.org.ir/article-۱-۳۳۱۶-fa.pdf>

کتاب و گزارش

- ۱: نظریان، اصغر (۱۳۹۳). پویایی نظام شهری ایران، چاپ پنجم، انتشارات مبتکران، تهران. <https://www.asrketab.com/Product/۷۴۲>
- ۲: زیاری، کرامت‌الله و همکاران (۱۴۰۱). دیدگاه‌های نو در برنامه ریزی شهری، انتشارات دانشگاه تهران. <https://ajansbook.ir>
- Belissent, J. (۲۰۱۱). The core of a smart city must be smart governance. Cambridge: Forrester Research, Inc. Available on <http://blogs.forrester.com/Jennifer-belissent-phd>, ۱۱-۰۵. <https://www.forrester.com/webinar/The%۲BCore%۲BOf%۲BA%۲BSmart%۲BCity%۲BMust%۲BBE%۲BSmart%۲BGovernance/WEB۷۷۳۸>
- Biswas, R. (۲۰۱۹) A good-governance framework for urban management, Journal of Urban Management, VOL. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S۲۲۲۶۵۸۵۶۱۸۳۰۱۳۲۸>
- Feiock, R. C, Tavares, A. F and Lubell, M (۲۰۰۸) Policy Instrument Choices for Growth Management- ۴۸۰-۳۶(۳)، ۴۶۱. <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/f۳fbcde۳-۸۸۹۱-۴۲۴e-a-۵۷۴-۶f۲۴۷۰۳۰a۲۳۰/content>
- Leydesdorff, L. and Deakin. M. (۲۰۱۱) the triple-helix model of smart cities: A neo-evolutionary
- .۱۸۹ Litman, T. (۲۰۰۵) Evaluating Criticism Of Smart Growth, Victoria transport policy institute. https://www.researchgate.net/publication/۲۳۳۳۳۷۹۷۶_The_Triple-Helix_Model_of_Smart_Cities_A_Neo-Evolutionary_Perspective

.-Mortensen. J, Rohde.F.J, Kristiansen.K.R, Kanstrup.M&lubanski.M (۲۰۱۲) Danish smartcities: sustainable living in an urban world.

https://cdn.copcap.com/hubfs/Downloads/Dokumenter/Danish_Smart_Cities_Sustainable_Living_In_An_Urban_World.pdf